

Asia: VN/234/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta HE:ksi hallituksen esityksen HE 319/2022 vp täydentämisestä

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lapin hyvinvointialueen aluehallituksen lausunto hallituksen esityksen (HE 319/2022 vp) täydennysesitykseen

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt 20.1.2023 mennessä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaattamista annetun lain 59 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi annetun hallituksen esityksen (HE 319/2022 vp) täydentämisestä. (myöhemmin täydennysesitys)

Täydennysesityksessä ehdotetaan säädettäväksi siitä, että valtio voi korvata Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueille kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta aiheutuvia lisäkustannuksia myöntämällä erillinen valtion korvaus.

Lapin hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua ja siitä, että aluehallituksen alkuperäiseen hallituksen esitykseen antama lausunto on osittain huomioitu täydennysesityksessä.

Täydennysesityksen tavoite vahvistaa Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden edellytyksiä kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpitoon toteutuu osittain mutta esitys tällaisenaan ei vielä turvaa pysyvästi riittävää rahoitusta kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpitoon riittävän pitkällä perspektiivillä palvelujen järjestämisvastuun, toiminnan jatkuvuuden, kehittämisen ja esimerkiksi investointien suunnittelun näkökulmasta.

Alkuperäistä hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan Lapin hyvinvointialue edellytti, että valtioneuvoston ja eduskunnan tulee ottaa vastuu Suomen sairaalaverkosta kokonaisuutena eikä siirtää sitä yksittäisten hyvinvointialueiden päätettäväksi. Ainoastaan siten on mahdollista ottaa sairaalaverkon yhteiskunnalliset vaikutukset huomioon laajemmin kuin vain hyvinvointialueiden talouden kannalta.

Täydennysesityksessä ei edelleenkään velvoiteta kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen tai keskussairaالاتasoisen palveluyksikön ylläpitoon Lapin hyvinvointialueella. Täydennysesityksenkin mukaan tämä olisi edelleen toistaiseksi voimassa oleva oikeus ja voimaantulolain 59 §:ään jäisi edelleen ehto ”mikäli väestön palvelutarve sitä edellyttää ja enemmän kuin yhden yksikön ylläpito ei vaaranna laissa hyvinvointialueen toiminnalle säädettyjen edellytysten noudattamista ja veloitteiden täyttämistä ” Kahden keskussairaالاتasoisen yksikön ja ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen ylläpitämiseen on kuitenkin painavia syitä paikallisen väestön palvelutarpeen lisäksi ja niitä on nostettu esiin hyvinvointialueen lausunnossa alkuperäiseen esitykseen.

Vielä aiempaa lausuntoaan painokkaammin hyvinvointialue näkee tärkeäksi huomioida kansallisen turvallisuustilanteen muuttumisen ja Pohjois-Suomen turvallisuuspoliittisen merkityksen kasvamisen ja ottaa nämä huomioon sairaalaverkon ylläpitämisestä säädettyä. Kansallisen kriisiarvion 2018 mukaisesti meillä on määritelty uhkaskaariot. Suomen turvallisuusympäristö on muutoksessa ja olemme liittymässä Natoon. Pohjoisen alueen painopiste tulee voimakkaasti kasvamaan. Yhteiskunnan valmiuden ja varautumisen sekä kriisivalmiuden vuoksi Pohjois-Suomen sairaalaverkkoa ei ole mahdollista harventaa. Kahden yhteispäivystyksen ylläpito turvaa kahden toimivan sairaalayksikön olemassaolon Lapin hyvinvointialueella, joka käsittää lähes puolet Suomen pinta-alasta. Koska yhteispäivystysten ylläpitäminen on osa kansallista kriisivalmiuden ylläpitoa, niin erityisesti Lapin hyvinvointialueen osalta tämä tulee huomioida maksettavien korvausten tasoa määriteltäessä. Kriisivalmiuden perusteella olisi myös mahdollista säätää Lapin hyvinvointialueelle pysyvä erillistehtävä kahden keskussairaالاتasoisen ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpitämisestä.

Hyvinvointialue on samaa mieltä täydennysesityksestä siltä osin, että sairaalaverkon suunnittelua ja sen säädännön valmistelua tulee kansallisesti jatkaa ja avata myös terveydenhuoltolaki ja asetukset sekä hyvinvointialueiden rahoituslaki.

Lausunnossaan alkuperäiseen esitykseen hyvinvointialue edellytti, että valtioneuvoston ja eduskunnan tulee ottaa vastuu siitä, että Lapin hyvinvointialueella on taloudelliset edellytykset ja riittävä rahoitus ylläpitää kahta ympärivuorokautisesti päivystävää yhteispäivystysyksikköä siten, että kahden yhteispäivystysyksikön ylläpitäminen ei vaaranna Lapin muita sosiaali-, terveys- ja pelastuspalveluita ja niiden rahoitusta. Hyvinvointialue lausui myös, että valtioneuvoston ja eduskunnan tulee osoittaa Lapin hyvinvointialueelle kahden ympärivuorokautisesti päivystävän yhteispäivystysyksikön ylläpitämiseen pysyvä indeksiin sidottu riittävä lisärahoitus vuodesta 2024 alkaen olosuhdetekijänä laissa hyvinvointialueen rahoituksesta. Tämä tulee toteuttaa siten, että em. lisärahoitus ei vähennä muiden hyvinvointialueiden rahoitusta.

Täydennysesityksessä ehdotetaan, että voimaantulolain 59 §:ssä säädettäisiin valtion erilliskorvauksesta, jolla valtio voisi korvata Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueille kahden ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta aiheutuvia lisäkustannuksia. Erilliskorvauksen määrä ei kuitenkaan voisi ylittää 20 prosenttia koko hyvinvointialueen ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen toimintakuluista, joista on vähennetty toiminnasta saadut tulot.

Täydennysesityksen perusteluosa hylkää perusteettomasti mahdollisuuden määritellä rahoituksen olosuhdetekijöiden perusteella. Lapin hyvinvointialueen näkemyksen mukaan maakunnan laajuus, suhde väestömäärään, etäisyydet, väestön sijoittuminen mahdollistaisivat rahoituksen myöntämisen rahoituslain mukaisesti, mikäli olosuhdetekijä määriteltäisiin. Tähän perusteluksi käy myös

kansallinen intressi kriisivalmiuden osalta. Rahoitus olisi rahoituslain kirjausten kautta turvattu pysyvämmiin, mikä mahdollistaisi toimintojen pitkän aikavälin kehittämisen ja talouden, mukaan luettuna investointien, pitkäjänteisen suunnittelun.

Täydennysesityksen 20 prosentin korvauskattoa ei perustella ja prosenttiosuus jää liian matalaksi ottaen huomioon väestöpohjaltaan pienten yhteispäivystysyksiköiden kiinteiden kustannusten suuri osuus kokonaiskustannuksista. Erilliskorvauksen tulee kattaa toisen ympärivuorokautisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta aiheutuvat lisäkustannukset kokonaisuudessaan ilman prosentuaalista kattoa.

Täydennysesityksen mukaan rahoitus perustuisi hyvinvointialueen ja sen palveluntuottajien antamaan tietoon yhteispäivystyksen tuottamisen kustannuksista. Täydennysesityksessä on tunnistettu mahdolliset ongelmat tiedonsaannissa yksityiseltä palveluntuottajayritykseltä. Hallituksen esitystä tulee vielä muokata siten, että palveluntuottajan kieltäytyminen tietojen luovuttamisesta ei vaikuta Lapin hyvinvointialueen saamaan rahoituksen saamiseen.

On hyvä, että täydennysesityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu ympärivuorokautisen yhteispäivystyksen kustannusten laskennan haasteellisuus ja nykyisen raportoinnin epätarkkuus. Hallituksen poliittisessa linjauksessa tavoitteeksi on asetettu nykyisenlaajuisen päivystystoiminnan jatkaminen. Säännöskohtaisissa perusteluissa määritellään kuitenkin kustannusten laskennan perusteiksi Valtiokonttorin ympärivuorokautisten terveydenhuollon päivystyspalvelujen palveluluokkakohtaiset tiedot. Tähän luokkaan eivät sisälly esimerkiksi kaikki synnytystoiminnan tai leikkaustoiminnan tarvitsemasta päivystyksellisestä valmiudesta aiheutuvat kustannukset. Näiltä osin suunniteltu toteutus ei vastaa asetettuja tavoitteita nykyisenlaajuisen päivystystoiminnan jatkamisesta ja perusteita tulee muuttaa.

Lapin hyvinvointialueen näkemys on, että lisäkustannusten korvaaminen on välttämätöntä ja että kiireellisen aikataulun vuoksi esitetty erilliskorvaus on väliaikaisesti mahdollinen menettely. Täydennysesityksestä tulee kuitenkin poistaa 20% korvauskatto, jolle ei ole perusteluja. Päivystystoiminnan kustannuksissa tulee huomioida nykyisentasoisesta päivystysvalmiudesta aiheutuvat lisäkustannukset verrattuna yhteen ympärivuorokautiseen yhteispäivystysyksikköön. Lapin hyvinvointialueen erillisrahoituksen saaminen ei saa olla riippuvainen palveluntuottajayrityksen tietojen luovuttamisesta. Mikäli kustannuksesta säädetään voimaanpanolaissa erilliskorvauksena tulee korvaus lisäkustannuksista saada ilman erillistä hakemusta laissa ja asetuksessa säädetyin perustein.

Jokela Jari
Lapin hyvinvointialue - Aluehallitus